

Kiinasta Venäjälle: Peking 2022 YouTube-uutisoinnissa

22.6.2022

Klaus Niemi

klaus.d.niemi [a] utu.fi

Digitaalinen kulttuuri

Turun yliopisto

Sosiaalisen median avulla uutisten jakaminen ja saavuttaminen on entistä helpompaa. YouTube on videopalvelu, josta jaetaan paljon uutisia muille sosiaalisen median alustoille. Vuonna 2005 aloittaneen YouTube'n merkitys huomattiin melko nopeasti myös tutkimuksissa. Esimerkiksi Gary Hansonin ja Paul Haridakisin vuonna 2008 julkaistun artikkelin ”YouTube Users Watching and Sharing the News: A Uses and Gratifications Approach” mukaan palvelun käyttäjät ovat aktiivisessa roolissa videoiden ja tiedon levittämisessä. Heidän mukaansa myös helpommin ja halvemmalla saatavissa olevat kuvaus- ja editointiohjelmat ovat lisänneet käyttäjien itse tuottamaa sisältöä. Viimeisen 12 vuoden aikana tämä tuotantotapa- ja kulttuuri on vakiintunut ja vahvistunut. Tämän johdosta YouTube'sta löytyy isojen uutiskanavien lisäksi myös itsenäisten tekijöiden tuottamia uutisia. YouTube'ssa, sekä verkossa yleisesti, trendaava uutisaihe vaihtuu tiheään tahtiin. Käsittelen näkökulmatekstissäni lyhyesti Ukrainan sotaa ja Pekingin olympialaisia YouTube-uutisoinnissa nostamalla esiin, miten urheiluyhteisön katseet kääntyvät Kiinasta Venäjälle.

Ukrainan sota ja sen vaikutus Venäjään urheilumaailmassa

Venäjän federaatio hyökkäsi Ukrainaan 24. helmikuuta 2022. Vastaukseksi monet länsimaat asettivat pakotteita Venäjää vastaan. Pakotteiden tarkoituksena on rangaista Venäjää taloudellisin keinoin ja sulkea se ulos maailmanlaajuisesta taloudesta. Pakotteet vaikuttavat kuitenkin muillakin tavoilla Venäjään. Sen lisäksi, että monet länsimaalaiset yritykset ovat lähteneet Venäjältä, Venäjää on kielletty osallistumasta moniin urheilutapahtumiin. Tämä vaikuttaa Venäjän näkyvyyteen kansainvälisesti sekä venäläisten urheilijoiden uriin. Urheilumaailman boikotit tuskin pysäyttävät Venäjän hyökkäystä Ukrainaan, mutta ne ovat symbolinen ele sille, että maailmanlaajuiset järjestöt ovat Ukrainan puolella sen ollessa hyökkäyksen kohteena.

Osa pakotteista kohdistuu tiettyihin venäläisiin henkilöihin kuten oligarkkeihin ja itse Venäjän federaation presidentti Vladimir Putiniin. Esimerkki näistä mediahuomiota saaneista pakotteista on Venäjän ulkopuolella oleilevien oligarkkien huvipursien takavarikoiminen. Vladimir Putiniin nämä toimet ovat kohdistuneet esimerkiksi siten, että kansainvälinen judoliitto IJF on pidättänyt Vladimir Putinilta kunniapuheenjohtajuutensa. Urheiluun liittyvät pakotteet eivät kuitenkaan koske pelkästään presidentti Vladimir Putinia, vaan koko Venäjää. Monet kansainväliset urheiluliitot ovat kieltäneet venäläisiä sekä valkovenäläisiä joukkueita ja urheilijoita osallistumasta kansainvälisiin urheilu- ja arvokisoihin.

Tariqa Tandonin (2022) laatiman ”Sport world boycotts Russia” -listauksen mukaan noin 16 lajiliittoa on estänyt venäläisiä ja valkovenäläisiä joukkueita osallistumasta järjestämiinsä kilpailuihin. Lisäksi useat joukkueet ovat purkaneet sopimuksia venäläisten sponsoreiden ja pelaajien kanssa, ja esimerkiksi Iso-Britannia kieltäytyi osallistumasta vuoden 2023 koripallon MM-karsintoihin, jotka olisi järjestetty Valko-Venäjällä. Tandon mainitsee myös kymmenen urheilijaa, jotka ovat ottaneet kantaa Ukrainan puolesta ja tuominneet Venäjän hyökkäyksen julkisesti. Jopa venäläiset urheilijat, kuten jalkapalloilija Fyodor Smolov, ovat ottaneet kantaa Ukrainan puolesta siitä huolimatta, että rajoitetun sananvapauden vuoksi mielipiteen ilmaiseminen on venäläisurheilijoille vaarallista. Venäläiset mielenosoittajat riskeeraavat paljon puhumalla julkisesti hyökkäyksestä ja sotatoimista Ukrainassa ja heitä onkin pidätetty ympäri Venäjää.

Peking 2022, Venäjä ja ihmisoikeuskysymykset

Urheilumaailmaa puhuttanut aihe Venäjään liittyen ovat Pekingin talviolympialaiset ja -paralympialaiset. Virinnee kritiikin johdosta Kansainvälinen Paralympiakomitea kielsi venäläisiltä ja valkovenäläisiltä urheilijoilta kilpailemisen kokonaan Pekingin paralympialaisissa (Tandon 2022). Venäläisiä urheilijoita koskeva kiello vaikuttaa Venäjän prestiisiin ja on symbolinen ele Ukrainalle. Eniten kiello vaikuttaa urheilijoihin, jotka eivät ole syllisiä konfliktiin Ukrainassa. Kiellon on kuitenkin tarkoitus ilmaista, että valtiot eivät voi tehdä aggressiivisia sotatoimia ilman seurauksia. Pakotteilla ja sanktioilla onkin hallituksen tai valtiollisen johtajan sijasta usein eniten seurauksia viattomalle kansalle. Pekingin paralympialaisten tapauksessa pakotteet vaikuttavat urheilijoihin, jotka ovat harjoitelleet arvokisoja varten useita vuosia. Toisaalta olisi myös ongelmallista antaa Venäjän kilpailla ilman mitään rajoitteita.

Keskustelua on aiheuttanut myös kaksinaismoralismi, josta länsimaita on kritisoitu. Kriittikin kohteena on ollut muun muassa länsimaalaisten erilainen suhtautuminen ukrainalaisiin ja Lähi-idästä tuleviin pakolaisiin. Pekingin talviolympialaisten yhteydessä kaksinaismoralismi näyttäytyy suhteessa Kiinaan. Kiinaa on syytetty useista ihmisoikeusrikoksista, esimerkkinä Uiguurien kansanmurha. Ennen Venäjän hyökkäystä Ukraina länsimaat uhkasivat boikotoida Pekingin olympialaisia Kiinan ihmisoikeusrikkomusten takia. Venäjän hyökkäyksen jälkeen Kiinan ihmisoikeustilanne unohtui ja poliitikot ja media keskittyivät Venäjän pakotteisiin. Länsimaat olivat siis kuitenkin valmiita kilpailemaan Kiinassa, maassa joka on syyllistynyt kansanmurhaan, mutta ne eivät suostuneet kilpailemaan venäläisten urheilijoiden kanssa. Mediassa on elätelty jopa toiveita siitä, että Kiina hylkäisi Venäjän liittolaisenaan Ukrainan sodan takia – unohtaen, että kyseessä on maa joka uhkaa itse hyökätä Taiwaniiin[1].

Pekingin olympiauutisointi YouTubessa

YouTuben uutisvideot ovat saavutettavissa kaikille, joilla on vapaa pääsy verkkoon eli suurimmalle osalle länsimaalaisista. Nykyään monet itsenäiset uutislähteet tuottavat sisältöä nimenomaan YouTubeen eivätkä kaikki niistä ole luotettavia tai poliittisesti puolueettomia. Erityisesti äärioikeistolaisten ja ”anti-woke”-tyylisten kanavien katselukerrat ovat nousseet tasaisesti (Hosseinmardia et al. 2021). Myös monet perinteiset mediayritykset julkaisevat uutisklippejä palvelussa. Isojen uutiskanavien voi olettaa olevan luotettavampia julkaisijatahoja, mutta YouTuben suhteen on kuitenkin aina oltava lähdekriittinen.

Tarkastelemillani YouTube-kanavilla (DW News – Deutsche Welle, Wion – Gravitass, CNN, Sky News ja BBC News) on havaittavissa tiettyjä painotuksia Pekingin olympialaisten uutisoinnin suhteen. Venäjän hyökkäys Ukrainaan alkoi 24.2.2022, jolloin myös uutisointi alkoi keskittyä Venäjään. Tämän jälkeen Pekingin olympialaisiin liittyvä uutisointi kohdistui Venäjää koskeviin pakotteisiin sekä paralympialaisia koskevaan osallistumiskieltoon. Ennen tätä Venäjään ja sen urheilijoihin liittyvät toimet eivät olleet keskeisesti esillä vuoden 2022 olympiauutisoinnissa. Ennen Venäjän hyökkäystä uutisointi Pekingin olympialaisista kohdistui Kiinan ihmisoikeusrikoksiin ja länsimaiden suunnittelemiin boikotteihin, jotka kohdistuivat nimenomaan Kiinaan. Uutisissa kerrottiin myös siitä, miten huonot urheilijoiden olot olivat Kiinan ”olympialaiskuplassa” ja miten kiinalaiset kilpailijat eivät saaneet tavata muita urheilijoita. Kaikki huomio kääntyi kuitenkin helmikuun lopussa Kiinasta Venäjään.

Video1. DW Newsin uutisvideo (15.2.2022) kurkistaa Pekingin ”olympiakuplan” kulisseihin.

YouTube-uutiskanavien videot ovat helposti jaettavissa muille sosiaalisen median alustoille kuten Facebookiin, Instagramiin ja TikTokiin. Jakomahdollisuudella tavoitellaan mahdollisimman suuria ”klikkausmääriä” eli katsojalukuja. Sosiaalisen median palveluiden algoritmit vaikuttivat siihen, että Pekingin olympialaisten ja paralympialaisten tuntumassa ihmisten sisältösyötteet alkoivat täyttyä Venäjää koskevista videoista. YouTubeen ja muiden videopalvelujen maailmassa ihmiset eivät pysty keskittymään kahteen asiaan samanaikaisesti. Kiinan ihmisoikeusrikkomukset jäivät osin ymmärrettävästikin Ukrainan sodan varjoon, mutta on hyvä havaita, että niin mediasisällöllä kuin teknologisilla alustoillakin on vaikutuksensa siihen, mihin urheiluyhteisön katse kulloinkin kääntyy.

Video2. WIONin uutisvideon (4.2.2022) mukaan Kiinan johtaja Xi Jinping saattoi pyytää Vladimir Putinilta, ettei tämä hyökkäisi Ukrainaan ennen Pekingin olympialaisten päättymistä.

Lähteet

YouTube kanavat:

DW-News: <https://www.youtube.com/c/dwnews>

WION: <https://www.youtube.com/c/WION>

CNN: <https://www.youtube.com/user/CNN>

BBC News: <https://www.youtube.com/c/BBCNews> Sky News:

<https://www.youtube.com/c/SkyNews>

Hanson, Gary & Paul Haridakis. 2008. "YouTube Users Watching and Sharing the News: A Uses and Gratifications Approach." *The Journal of Electronic Publishing (JEP)* 11 (3).

<https://quod.lib.umich.edu/cgi/t/text/idx/j/jep/3336451.0011.305?rgn=main;view=fulltext>

Hosseinmardia, Homa, Amir Ghasemian, Aaron Clausetd, Markus Mobius, David M. Rothschildh, & Duncan J. Watts. 2012. "Examining the consumption of radical content on youtube." *Proceedings of the National Academy of Sciences* 118 (32). <https://doi.org/10.1073/pnas.2101967118>

Tandon, Tariqa. 2022. "Sport World boycotts Russia." *Sportanddev.org* 1.3.2022.

<https://www.sportanddev.org/en/article/news/sport-world-boycotts-russia>

Yle Areena 28.2.2022. Urheiluhullut. "Silmien avaamisen päivä: Putinin urheilukone ei kestä enää päivänvaloa.", <https://areena.yle.fi/audio/1-61658435>

Viitteet

[1] Taiwanin ja Ukrainan tilanne on kuitenkin erilainen siten, että Ukraina on maailmanlaajuisesti tunnustettu itsenäinen valtio, kun taas edes Yhdysvallat ei pidä virallisesti Taiwania itsenäisenä valtiona, vaikka Taiwanilla ja Yhdysvalloilla on keskenään lämpimät välit.